

Sygn. akt IX Ca 1075/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Wieczorkiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Jacek Barczewski SO Agnieszka Żegarska
Protokolant:	p.o. sekretarza sądowego Izabela Ważyńska

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2019 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z wniosku Gminy P.

przeciwko P. M., J. Z., A. M. i M. K.

o rozgraniczenie

na skutek apelacji wnioskodawczyni Gminy P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Piszcu z dnia 31 marca 2017 r., sygn. akt I Ns 11/15,

p o s t a n a w i a:

I. uchylić zaskarżone postanowienie w całości i wniosek odrzucić oraz nie obciążać wnioskodawczyni i uczestników kosztami sądowymi, a w pozostałym zakresie stwierdzić, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania każdy w zakresie związanym ze swoim udziałem w sprawie;

II. zasądzić od uczestnika P. M. na rzecz wnioskodawczyni Gminy P. kwotę 560 zł (pięćset sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Jacek Barczewski Mirosław Wieczorkiewicz Agnieszka Żegarska

Sygn. akt IX Ca 1075/18

UZASADNIENIE

Burmistrz P. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne dotyczące rozgraniczenia nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o nr geod. (...)Położonej w obrębie D. gm. P., stanowiącej własność gminy P., a nieruchomościami stanowiącymi działki gruntu o nr (...) położonymi w obrębie D. gm. P., które zakończyło się wydaniem w dniu 15 grudnia 2008r. przez Burmistrza P. decyzji rozgraniczeniowej nr (...)

Od powyższej decyzji formalny sprzeciw uczestnik postępowania rozgraniczeniowego P. M. będący właścicielem działek o nr (...) wniósł dopiero w dniu 13 maja 2013r.

Burmistrza P. akta sprawy, co do postępowania rozgraniczeniowego przekazał do Sądu Rejonowego w Pieszku w zakresie rozgraniczenia z działką gruntu nr (...) działek i nr (...) na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2010 roku Nr 193, poz. 1287 ze zm.).

We wniesionym sprzeciwie P. M. podniósł, że droga publiczna zlokalizowana na działce nr (...) winna przebiegać tak jak jest dotychczas użytkowana, albowiem tak „było od zawsze”. Uczestnik podniósł, że większość punktów osnowy geodezyjnej w terenie uległo zniszczeniu i nie było możliwe ustalenie tych punktów bez przeprowadzenia dowodów w tym zakresie. Uczestnik również wskazał, że geodeta całkowicie pominął stanowisko uczestnika w protokole i oznaczył go, jako osobę nieobecną. Wnioskodawca Gmina P. (wskazany przez Sąd I instancji, jako uczestnik postępowania) wniósł o odrzucenie wniosku z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej. Uzasadniając swoje stanowisko Gmina P. podała, że po wydaniu decyzji rozgraniczeniowej z dnia 15 grudnia 2008r., pismem z dnia 2 stycznia 2009r. P. M. zgłosił swój sprzeciw, co do działań geodezyjnych prowadzonych w trakcie postępowania administracyjnego. Wnioskodawca pismem z dnia 10 stycznia 2009r. zwrócił się do P. M. o sprecyzowanie swoich żądań, co do przekazania sprawy sądowi powszechnemu pismo, ponieważ to pismo (sprzeciw) nie zawierało żądania przekazania sprawy sądowi powszechnemu. W udzielonej odpowiedzi, pismem z dnia 28 stycznia 2009r., P. M. wyjaśnił, że nie żąda przekazania sprawy na drogę sądową, dlatego wnioskodawca uznał, iż decyzja rozgraniczeniowa drogi gminnej nr (...) z sąsiadującymi działkami z dnia 15 grudnia 2008r. jest ostateczna.

W przypadku nie uwzględnienia powyższego wniosku i dalszego prowadzenia postępowania rozgraniczeniowego, w ocenie Gminy P. konieczne byłoby prowadzenie postępowania rozgraniczeniowego działki nr (...) stanowiącej drogę gminną ze wszystkimi działkami granicznymi stanowiącymi własność pozostałych stron postępowania administracyjnego prowadzonego przez Burmistrza P.. Zdaniem wnioskodawcy byłoby to konieczne ze względu na zapewnienie działce nr (...) jej dotychczasowego znaczenia, tj. drogi gminnej i zapewnienia jej ciągłości.

W ocenie Gminy P. w świetle aktualnie obowiązującego stanu prawnego powyższe jest niemożliwe, ponieważ decyzja rozgraniczeniowa z dnia 15 grudnia 2008r. traci moc w przypadku podjęcia postępowania przed sądem wyłącznie w części objętej żądaniem przekazania sprawy sądowi powszechnemu, w pozostałej części zachowuje swoją moc wiążącą.

Pismem procesowym z dnia 18 września 2013r. pełnomocnik uczestnika postępowania P. M. podniosła zarzut zasiedzenia przygranicznego pasa gruntu obejmującego części działek gruntu:

- przyległego do działki nr (...) obejmującego grunt na całej szerokości tej działki licząc od granicy tej działki przy drodze usytuowanej na działce (...) określonej w postępowaniu administracyjnym na szkicu granicznym przez geodetę A. D. do drogi faktycznie istniejącej na gruncie tzn. „starej drogi”,

- przyległego do działki nr (...) obejmującego grunt na całej szerokości tej działki licząc od granicy tej działki przy drodze usytuowanej na działce (...) określonej w postępowaniu administracyjnym na szkicu granicznym przez geodetę A. D. do drogi faktycznie istniejącej na gruncie tzn. „starej drogi” i wniosła o stwierdzenie, że uczestnik postępowania P. M. nabył te części gruntu na własność przez zasiedzenie z dniem 31 grudnia 2007r.

Pełnomocnik uczestnika wniósł o doliczenie do okresu samoistnego posiadania uczestnika P. M. okresu samoistnego posiadania w/w części gruntów przez poprzedników prawnych tych działek J. F. (1) i M. S. (1) oraz ich poprzedników prawnych (k. 86). Jako datę początku biegu zasiedzenia pełnomocnik uczestnika wskazała rok 1977, podając, że od tej daty części gruntu objęte zarzutem zasiedzenia były użytkowane przez uczestnika i jego poprzedników prawnych w taki zakres, jak objęty zarzutem zasiedzenia.

W piśmie procesowym z dnia 12 kwietnia 2016r. pełnomocnik uczestnika podtrzymała zgłoszony zarzut zasiedzenia i sprecyzowała go wskazując, iż zarzut zasiedzenia dotyczy gruntu oznaczonego kolorem czerwonym na mapie sporządzonej przez biegłego geodetę załączonej do opinii biegłego z dnia 7 marca 2016r. (k.243).

W toku postępowania przed sądem J. Z. przekazał M. K. własność działek o nr (...).

Uczestnicy postępowania J. Z., M. K. nie zgodzili się z podniesionym zarzutem zasiedzenia i wnieśli o dokonanie rozgraniczenia zgodnie ze stanem prawnym ustalonym w toku administracyjnego postępowania rozgraniczeniowego.

Uczestnik postępowania A. M. nie zajął stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z dnia 31 marca 2018r. Sąd Rejonowy:

I. rozgraniczył działkę oznaczoną numer geodezyjny (...) położoną w obrębie D., gmina P., stanowiącą własność P. M., dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...) i działkę oznaczoną numer geodezyjny (...) położoną w obrębie D., gmina P., stanowiącą własność P. M., dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą Kw. Nr (...) z działką oznaczoną numerem geodezyjnym (...) położoną w obrębie D., gmina P., będącą własnością Gminy P., dla której Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...) wzdłuż punktów o numerach (...) zgodnie z mapą sytuacyjną zawierającą szkic przebiegu granicy sporządzaną przez biegłego geodetę J. O. stanowiącą załącznik do opinii biegłego (k. 226 akt sprawy), która to opinia łącznie z mapą sytuacyjną zawierającą szkic przebiegu granic stanowi integralną część niniejszego orzeczenia.

II. nakazał ściągnąć od uczestnika P. M. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Piszku kwotę 2.468,22,-zł tytułem brakujących zaliczek pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Piszku oraz kwotę 200,-zł tytułem nieuiszczonej opłaty od wniosku.

III. nakazał ściągnąć od uczestnika Gminy P. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Piszku kwotę 3.468,21,-zł tytułem brakujących zaliczek pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Piszku.

IV. orzekł, że uczestnicy postępowania ponoszą pozostałe koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

- nieruchomość stanowiąca działkę o nr (...) będąc drogą gminną stanowi własność Gminy P., położona jest w obrębie D., Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...),

- nieruchomość stanowiąca działkę o nr (...), położona jest w obrębie D. i stanowi własność P. M., dla tej nieruchomości Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...),

- P. M. własność działki gruntu nr (...), o powierzchni 2 ha i 1 ar, nabył umową w formie aktu notarialnego z dnia 4 kwietnia 2003r. Rep. A Nr (...) od J. F. (1), który był współwłaścicielem nieruchomości w udziale 5/6 części i od E. G., która była współwłaścicielem nieruchomości w udziale 1/6 części,

- poprzednikami prawnymi J. F. (1) i E. G. byli J. F. (2) i J. F. (3), którzy własności działki gruntu nr (...) nabyli na podstawie umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 24 sierpnia 1967 roku,

- J. F. (3) i J. F. (2) umową w formie aktu notarialnego przekazali działkę nr (...) na podstawie umowy o przekazanie gospodarstwa rolnego dzieciom J. F. (1) w udziale 5/6 części i E. G. w udziale 1/6 części,

- nieruchomość stanowiąca działkę o nr (...), położona w obrębie stanowi własność P. M., dla tej nieruchomości Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...),

- P. M. własność działki gruntu nr (...), o powierzchni 2 ha 2 ary nabył od M. B. syna S. S. od umową w formie aktu notarialnego z dnia 3 marca 2008r., Rep. nr (...).
- M. B. własność działki gruntu nr (...) otrzymał od rodziców S. S. i M. S. (2) na podstawie umowy darowizny zawartej w formie aktu notarialnego z dnia 5 września 2000r., Rep. A Nr (...)
- poprzednikami prawnymi M. B. byli S. S. i M. S. (2), którzy własności działki gruntu nr (...) nabyli na podstawie umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 7 września 1988 roku od W. D. zamieszkałego w miejscowości W.,
- W. D. własność działki gruntu nr (...) otrzymał od rodziców J. D. i P. D. na podstawie umowy przekazania własności i posiadania gospodarstwa rolnego z dnia 14 lutego 1980r.,
- J. D. i P. D. własności działki gruntu nr (...) nabyli na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego z dnia 5 czerwca 1967 roku.
- działki o numerze geodezyjnym (...) położone w obrębie stanowią własność M. K., która ich własność nabyła od J. Z. w dniu 14 listopada 2013r., na podstawie umowy o dożywocie i darowizny w związku z zaprzestaniem prowadzenia działalności rolniczej sporządzonej w formie aktu notarialnego Rep. A Nr (...), dla tych działek Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- nieruchomość stanowiąca działkę o nr (...), położona w obrębie stanowi własność A. M., dla tej nieruchomości Sąd Rejonowy w Piszku prowadzi księgę wieczystą KW (...),
- w dniu 11 lipca 2008r. Burmistrz P. wszczął z urzędu postępowanie rozgraniczeniowe dotyczące rozgraniczenia nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o numerze geodezyjnym (...) położonej w obrębie D. gm. P., stanowiącej własność gminy P., a nieruchomościami stanowiącymi działki gruntu o numerach (...)położonymi w obrębie D., gmina P..
- w dniu 9 września 2008r. geodeta uprawniony A. D. dokonał rozgraniczenia granic drogi gminnej - działki nr (...) z działkami przyległymi na podstawie ustalonego w toku postępowania stanu prawnego,
- w administracyjnym postępowaniu rozgraniczeniowym geodeta A. D. ustalił, że droga będąca własność Gminy P. stanowiąca działkę nr (...) przebiega na gruncie w inny sposób, niż wynika to z dokumentów geodezyjnych. Przebieg granic ustalony został przez biegłego na podstawie dokumentacji parcelacji gruntów obrębu D. z lat 1959 – 1960,
- Burmistrz P. decyzją numer N. (...)z dnia 15 grudnia 2008r. zatwierdził granice działki nr (...) z działkami przyległymi stwierdzając przebieg granic zgodnie z opisem zawartym w protokole granicznym z dnia 29 maja 2008r.,
- w uzasadnieniu decyzji Burmistrz P. wskazał, że w trakcie rozgraniczenia na podstawie dowodów – szkiców wyznaczenia podziału z operatu technicznego parcelacji obręb D. wykonywanej w latach 1959-1960 ustalono bezspornie przebieg granic w sposób opisany w protokole granicznym i przedstawiony w szkicu granicznym.
- od powyższej decyzji sprzeciw w dniu 15 marca 2013r. złożył uczestnik postępowania P. M., co skutkowało przekazaniem przez Burmistrza P. postępowania rozgraniczeniowego do Sądu Rejonowego w Piszku w zakresie rozgraniczenia z działką gruntu nr (...) działek i nr (...),
- decyzja Burmistrza P. numer N.(...) z dnia 15 grudnia 2008r. stała się ostateczna w zakresie pozostałych granic gruntów objętych postępowaniem rozgraniczeniowym,
- droga przebiegająca faktycznie na działce gruntu nr (...) nie pokrywa się z ustalonym stanem prawnym,

- droga gmina stanowiąca działkę nr (...) ustalona na podstawie stanu prawnego nie była znana właścicielom działek do niej przyległych do czasu przeprowadzenia administracyjnego postępowania rozgraniczeniowego,
- działka gruntu o nr 109 była przez poprzednika prawnego P. M. ojca J. F. (1) użytkowana do drogi faktycznej na gruncie. Zarówno J. F. (1), jak i jego ojciec czuli się właścicielami działki nr (...) w granicach swojego użytkowania, to jest do faktycznej drogi na gruncie,
- działka nr (...) była także użytkowana przez poprzedników prawnych P. M. do drogi faktycznej na gruncie,
- na działce nr (...) jej poprzednik prawny D. posadził las do faktycznej drogi na gruncie,
- po nabyciu w 1988 roku działki (...) przez S. S. i M. S. (2) las ten był doglądany także przez S. S.,
- granica działek nr (...) z faktyczną drogą na gruncie przebiegła w linii prostej,
- granica użytkowania działek (...) przez uczestnika P. M. przebiega wzdłuż siatki drucianej „leśnej” na słupkach i żerdziach drewnianych wykonanych przez P. M.,

Mając to na uwadze Sąd Rejonowy uznał, że biorąc pod uwagę wymagania i przesłanki, co do rozgraniczenia nieruchomości oraz podniesiony zarzut zasiedzenia przez uczestnika postępowania P. M., należy dokonać przedmiotowego rozgraniczenia przy uwzględnieniu w części żądania tego uczestnika.

W ocenie Sądu I instancji uczestnik postępowania P. M. od czasu wejścia w posiadanie działek o nr (...), a wcześniej jego poprzednicy prawni to jest w stosunku do działki nr (...) - J. F. (1) i E. G. oraz wcześniej ich rodzice J. F. (2) i J. F. (3), zaś w stosunku do działki nr (...) - M. B., a wcześniej jego rodzice S. S. i M. S. (2), władali w całości spornym terenem jak właściciele. Podkreślić należy, że od czasu nabycia własności działek przez wymienionych poprzedników prawnych uczestnika P. M. do dnia 11 lipca 2008 roku, kiedy wszczęte zostało administracyjne postępowanie rozgraniczeniowe pomiędzy kolejnymi właścicielami działek o numerach (...) nie było sporów, co do przebiegu granicy.

Odnosząc się do działki o nr geod. (...) Sąd Rejonowy na podstawie zaprezentowanych przez uczestnika dowodów ustalił, że J. F. (2) i J. F. (3) nabyli własność tej działki w dniu 24 sierpnia 1967 roku i korzystali z niej w takim samym zakresie jak obecnie uczestnik P. M..

Z kolei w odniesieniu do działki numer (...), Sąd I instancji na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego jak datę początku biegu zasiedzenia ustalił 7 września 1988 roku, będącą datą nabycia nieruchomości przez poprzedników prawnych P. S. S. i M. S. (2).

W tym zakresie Sąd Rejonowy analizował zeznania świadków J. F. (1), M. G., S. S., J. G., J. Z., W. Z. i R. G..

W tych warunkach Sąd I instancji przyjął, że w stosunku do części działek o numerze geodezyjnym (...) zasiedzenie rozpoczęło się 24 sierpnia 1967r. przy uwzględnieniu 30-letniego okresu zasiedzenia, zakończyło się w dniu 24 sierpnia 1997 roku i do tego czasu nie zostało przerwane.

Odnosząc się do zasiedzenia części działki o nr (...) na podstawie zaprezentowanych dowodów Sąd Rejonowy przyjął, że bieg zasiedzenia mógł rozpocząć się najwcześniej w dniu 7 września 1988 roku, to jest w dacie nabycia nieruchomości przez poprzedników prawnych P. S. S. i M. S. (2). Przyjmując 30-letni okres zasiedzenia, termin upłynąłby dopiero 7 września 2018r.

Reasumując, Sąd I instancji uznał, że przeprowadzone postępowanie doprowadziło do wniosku, iż rozgraniczenie działki nr (...) z działką o nr (...) powinno uwzględniać zasiedzenie przez uczestnika P. M. części działek gruntu nr (...) i po doliczeniu okresu posiadania jego poprzedników prawnych pozwala na skorygowanie granicy uwidocznionej w ewidencji i rozgraniczenie działek (...) zgodnie z ich faktycznym (prawnym) przebiegiem, to jest wzdłuż punktów o numerach (...)

W odniesieniu do działki nr (...) Sąd Rejonowy uznał, że nie upłynął 30-letni termin zasiedzenia, granica tej działki z działką nr (...) wynika ze stanu prawnego i przebiega od punktu 187 do punktu 188, co zostało uwidocznione przez biegłego geodetę na mapie sytuacyjnej zawierającej szkic przebiegu granicy, stanowiącej załącznik do opinii biegłego (k. 226 akt sprawy).

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd I instancji orzekł w oparciu o przepis art. 520 § 2 kpc. W ocenie tego Sądu nieuiszczonymi kosztami sądowymi należało obciążyć wyłącznie uczestnika P. M. i uczestniczkę Gminę P., albowiem rozgraniczenie dotyczyło działek stanowiących własność tych podmiotów.

W zakresie pozostałych kosztów postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Apelację od tego postanowienia złożył wnioskodawca, który zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 153 kc przez przyjęcie braku możliwości zastosowania pierwszego kryterium w oparciu, o które dokonuje się rozgraniczenia, a mianowicie kryterium stanu prawnego granicy pomiędzy działką nr (...) i działką nr (...), gdy tymczasem stan prawny jednoznacznie wskazuje na to, że granica w/w działek przebiega od punktu 186 do punktu 187 uwidocznionych na mapie biegłego J. O.;
2. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności przepisu art. 172 kc przez przyjęcie, że wnioskodawca wykazał, iż zarówno on jak też jego poprzednicy prawni, co do działki gruntu o nr (...) wyczerpali przesłanki zasiedzenia w złej wierze części działek gruntu nr (...), co pozwoliło na skorygowanie granicy uwidocznionej w ewidencji i rozgraniczenia działek nr (...) zgodnie z ich „faktycznym (prawnym)” przebiegiem, gdy tymczasem działki o numerach (...) stanowią własność osoby prywatnej i ich ewentualne zasiedzenie nie ma żadnego wpływu na rozgraniczenie działki wnioskodawcy o nr 109 z działką Gminy P. o nr (...) a ponadto rozgraniczenie to nie jest zgodne z prawnym przebiegiem granicy pomiędzy tymi działkami;
3. sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału, przez przyjęcie, że ustalenie zasiedzenia przez wnioskodawcę części działek nr (...) skutkowało rozgraniczeniem działek nr (...) w sposób opisany w zaskarżonym postanowieniu;

Mając powyższe na uwadze wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i:

- 1) rozgraniczenie działki nr (...) stanowiącej własność P. M. z działką nr (...) stanowiącą własność Gminy P. wzdłuż punktów 186-187 uwidocznionych na mapie sytuacyjnej biegłego J. O.,
- 2) orzeczenie o kosztach postępowania wg norm przepisanych,
- 3) ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zaskarżone postanowienie z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej w konkretnych okolicznościach niniejszej sprawy i w konsekwencji nieważności postępowania wymagało uchylenia oraz musiało spowodować, że Sąd odwoławczy odrzucił przedmiotowy wniosek.

Taki wniosek wynika z tego, że zgłoszony przez uczestnika postępowania P. M. sprzeciw został złożony z uchybieniem terminu do jego wniesienia, dlatego w warunkach okoliczności niniejszej sprawy niedopuszczalna była droga sądowa w sprawie rozgraniczenia po wydaniu decyzji rozgraniczeniowej przez wnioskodawcę.

Nie negując konieczności przyjęcia niniejszej sprawy do rozpoznania na skutek przekazania jej przez Burmistrza P. i przytoczonych - w niezbędnym zakresie - ustaleń, Sąd Okręgowy uznaje, że z powyższych ustaleń Sąd pierwszej

instancji wyprowadził błędny wniosek jakoby w warunkach niniejszej sprawy uczestnik skutecznie i w terminie złożył sprzeciw na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne od decyzji rozgraniczeniowej Burmistrza P. z dnia 15 grudnia 2008r., nr N(...)oraz zażądał przekazania sprawy sądowi.

Oprócz konieczności działania z urzędu w zakresie badania dopuszczalności drogi sądowej, Sąd I instancji również formalnie nie rozpoznał wniosku Gminy P. o odrzucenie wniosku, co było zawarte w piśmie wnioskodawcy z dnia 20 maja 2013r., do czego był zobligowany na podstawie art. 202 kpc.

Rozpoznanie tego formalnego zarzutu wnioskodawcy pozwoliłoby temu Sądowi na rozstrzygnięcie sprawy już przy pierwszych czynnościach, bez przeprowadzania czasochłonnego i kosztownego postępowania sądowego. Tym samym Sąd Rejonowy mógłby rozstrzygnąć, czy pismo uczestnika P. M. z dnia 13 maja 2013r. spełnia formalne wymagania sprzeciwu określone w art. 33 ust. 3 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne, co do decyzji rozgraniczeniowej Burmistrza P. z dnia 15 grudnia 2008r., nr N(...)

Trzeba podkreślić, że sąd obowiązany jest badać istnienie (nieistnienie) okoliczności wymienionych w art. 199 kpc w zasadzie z urzędu, w każdym stanie sprawy (art. 202 zdanie trzecie kpc). Jeżeli sąd rozpoznał sprawę i mimo braku przesłanki procesowej wydał orzeczenie, które zostało zaskarżone, to jeśli brak dotyczył przesłanek wymienionych w art. 199 § 1 pkt 1-3 kpc, postępowanie jest nieważne (art. 379 pkt 1-3 kpc) (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1972 r., I PZ 25/72, LEX nr 7093 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 czerwca 2015r., I ACa 433/15, LEX nr 1797153).

Uczestnik postępowania P. M. w swoim pierwszym piśmie z dnia 2 stycznia 2009r., ani w drugim z dnia 28 stycznia 2009r., po wezwaniu do uzupełnienia pierwszego wniosku, nie zawarł żądania skierowania sprawy sądowi (k. 493-495 i k. 499).

Należy podkreślić, że uczestnik w piśmie z 28 stycznia 2009r. podał wprost, że żądanie od niego wnoszenia sprawy na drogę sądową jest bezzasadne.

Takie przedstawienie swojego stanowiska przez uczestnika postępowania P. M. w piśmie z 28 stycznia 2009r., po wezwaniu przez Burmistrza Miasta P. do uzupełnienia pierwszego pisma jednoznacznie wskazuje na treść przedstawionego przez uczestnika oświadczenia co do dalszego postępowania w sprawie rozgraniczeniowej.

Przy interpretacji tego oświadczenia Sąd odwoławczy wziął pod uwagę to, jak strony rozumiały swoje oświadczenia w chwili dokonania czynności prawnej, to jest w czasie składania i odbierania oświadczeń woli.

Było to przecież konkretne wyjaśnienie, czy uczestnik żąda skierowania sprawy rozgraniczeniowej na drogę postępowania sądowego.

W tym zakresie należy zauważyć, że interpretacja oświadczeń woli ujętych w formie pisemnej dokonywana jest przede wszystkim na podstawie tekstu dokumentu. Zasadnicze znaczenie mają językowe reguły znaczeniowe, a wykładnia poszczególnych wyrażen powinna uwzględniać kontekst i związki znaczeniowe, występujące między zawartymi w tekście postanowieniami. Wątpliwości interpretacyjne, niedające się usunąć za pomocą ogólnych reguł, powinny być rozstrzygane na niekorzyść strony, która zredagowała tekst wywołujący wątpliwości. Decydujące jest obiektywne rozumienie oświadczenia woli w chwili, w której zostało złożone adresatowi.

Uczestnik nie zgłosił takiego żądania i podał wprost, że skierowanie postępowania na drogę sądową jest bezzasadne.

W tej sytuacji słusznie Burmistrz P. nie nadawał biegu pismu uczestnika z dnia 2 stycznia 2009r. (k. 493 i 495).

Z okoliczności sprawy wynika, że uczestnik był świadomy pojmowania swojego oświadczenia woli w chwili jego złożenia, tym bardziej, że przez następne prawie 5 lat nie podejmował żadnych innych działań w tej sprawie.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 22 listopada 2018r. (II PK 269/17, Legalis nr 1846806) wyraził pogląd, który jest powszechnie akceptowany, że należy oceniać również postępowanie strony po złożeniu oświadczenia.

W tej sytuacji dla ustalenia, jak strony rzeczywiście pojmowały oświadczenie woli w chwili jego złożenia może mieć znaczenie także ich postępowanie po złożeniu oświadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016r., I CSK 802/15, Legalis nr 1549966 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015r., V CSK 588/14, Legalis nr 1310277).

W tych warunkach należy uznać, że formalny sprzeciw został zgłoszony przez uczestnika postępowania P. M. dopiero po prawie pięciu latach, bowiem dnia 13 maja 2013r., dlatego trzeba przyjąć, iż został złożony po ustawowym terminie i w konsekwencji uprawnienie tego uczestnika od zaskarżenia decyzji rozgraniczeniowej Burmistrza P. z dnia 15 grudnia 2008r., nr N(...) w trybie art. 33 ww. ustawy, wygasło.

W tej sytuacji trzeba przyjąć, że Sąd I instancji pominął w niniejszym postępowaniu najistotniejszą formalną kwestię, co do istoty postępowania cywilnego, a mianowicie ustalenia dopuszczalności drogi sądowej w postępowaniu rozgraniczeniowym.

W tym miejscu należy zauważyć, że postępowanie w przedmiocie rozgraniczenia nieruchomości obejmuje dwa etapy – administracyjny i sądowy.

Rozpoczęcie drugiego etapu jest możliwe po wyczerpaniu drogi administracyjnej należącej zgodnie ustawą z dnia 17 maja 1989r. Prawo geodezyjne i kartograficzne do wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

W niniejszej sprawie pierwszy etap postępowania zakończył się decyzją o rozgraniczeniu wydaną w dniu 15 grudnia 2008r. na podstawie art. 33 ust. 1 tej ustawy.

Stosownie do treści art. 33 ust. 3 ww. ustawy stronie niezadowolonej z ustalenia przebiegu granicy w ten sposób przysługuje żądanie przekazania sprawy sądowi jednakże, aby z niego skorzystać konieczne jest dochowanie terminu 14 dni od dnia doręczenia jej decyzji w tej sprawie.

A w warunkach niniejszej sprawy uczestnik postępowania P. M. nie dochował tego formalnego wymogu, które umożliwiałyby mu dalsze postępowanie rozgraniczeniowe, ale przed sądem powszechnym.

W tym miejscu trzeba podkreślić, podzielając pogląd Sądu Najwyższego zawarty w postanowieniu z dnia 9 czerwca 1997r. (III CKN 74/97, OSNC 1997/10/16 oraz artykuł J. Gudowskiego, Droga sądowa w prawach o rozgraniczenie nieruchomości, Przegląd Sądowy 1995/2/68), że zachowanie tego terminu stanowi jeden z warunków dopuszczalności drogi sądowej w sprawach o rozgraniczenie.

W tych warunkach stwierdzenie przez sąd rozpoznający sprawę, że 14-dniowy termin do wystąpienia z żądaniem przekazania sprawy na drogę sądową został przekroczony, musiało pociągać za sobą odrzucenie wniosku z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 kpc).

Powyższe rozważania dowodzą, że w sprawach o rozgraniczenie niedopuszczalność drogi sądowej może mieć nie tylko charakter czasowy, tj. aż do wyczerpania drogi postępowania administracyjnego, ale także niejako trwałe, tj. po bezskutecznym upływie 14 dni od doręczenia stronie decyzji kończącej to postępowanie.

Wprawdzie sąd nie bada prawidłowości postępowania administracyjnego, ale kontroluje w każdym wypadku i w każdym stanie sprawy istnienie przesłanek procesowych, m.in. dopuszczalność drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt 1 oraz art. 202 w zw. z art. 13 § 2 kpc).

A takiego ustalenia oraz wniosku Sąd I instancji nie poczynił, dlatego w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania.

W konsekwencji zaskarżone postanowienie wymagało uchylenia, zaś sporny wniosek podlegał odrzuceniu na ww. podstawie prawnej (art. 386 § 3 w zw. z art. 13 § 2 kpc).

Oprócz tej kwestii należy wskazać, że Sąd I instancji rozpoznał sprawę również ponad przedmiot postępowania rozgraniczeniowego.

Postępowanie rozgraniczeniowe dotyczyło rozgraniczenia nieruchomości stanowiącej działkę gruntu o numerze geodezyjnym (...) położonej w obrębie D. gm. P., stanowiącej własność gminy P., a nieruchomościami stanowiącymi działki gruntu o numerach (...) położonymi w obrębie D., gmina P..

W tych warunkach postępowanie to nie mogło regulować możliwości zasiedzenia części nieruchomości pomiędzy działkami uczestnika P. M. (o numerach (...)) z działkami uczestniczki postępowania M. K. (o numerach(...)), które znajdowały się drugiej stronie drogi gminnej o numerze (...)

Sąd Rejonowy również nie analizował, w ramach niniejszego postępowania i podniesionego przez uczestnik P. M. zarzutu zasiedzenia, możliwości zasiedzenia drogi publicznej, a sporna droga o numerze (...) jest właśnie taką drogą.

Ma to znaczenie, ponieważ do dnia 1 października 1990 roku, stosownie do obowiązującego wówczas art. 177 kc, nie było możliwe zasiedzenie nieruchomości będących przedmiotem własności państwowej.

Natomiast przeszkoda prawna uniemożliwiająca zasiedzenie nieruchomości komunalnych ustalała z dniem 27 maja 1990 roku. Możliwość ta została ponownie wyłączona od dnia 1 stycznia 1999 roku w związku z wejściem w życie art. 2a ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych dodanego przez art. 52 pkt 2 ustawy o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej-w związku z reformą ustrojową Państwa z dnia 24 lipca 1998r. (Dz. U. z 1998 roku, nr 106, poz. 668). W myśl tego przepisu drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa (ust. 1), zaś drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne stanowią własność właściwego samorządu województwa, powiatu lub gminy (ust. 2).

Co prawda, o będącym konsekwencją unormowania z art. 2a ustawy z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych, zakazie nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości mającej status drogi publicznej można mówić dopiero wówczas, gdy nieruchomość przeznaczona pod drogę publiczną przekształci się w nią faktycznie i prawnie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2012 roku, sygn. akt IV CSK 94/12, Legalis nr 551900), to jednak Sąd I instancji w tym zakresie nie zawarł żadnych ustaleń, ani wywodów, a wymagane w tym zakresie było działanie tego Sądu z urzędu, a to mogłoby być istotą sporu w niniejszym postępowaniu.

Sąd ten pominął i to, że wskazany przebieg granicy wypaczył całkowicie przebieg spornej drogi o nr (...), gdyż przerwana została jej ciągłość.

Na marginesie należy zauważyć jeszcze dwie kwestie, po pierwsze, w ramach niniejszego postępowania Sąd Rejonowy pominął skutki spornego rozstrzygnięcia, ponieważ przed Sądem I instancji mogło toczyć się postępowanie rozgraniczeniowe wyłącznie w części objętej żądaniem przekazania sprawy sądowi powszechnemu, zaś w pozostałej części sporna decyzja z 15 grudnia 2008r. zachowała swoją moc wiążącą.

W tej sytuacji w części nieobjętej tym żądaniem przedmiotowa decyzja Burmistrza P. numer N. (...)z dnia 15 grudnia 2008r. stała się ostateczna.

Wynika to z tego, że przedmiotem osądu w takiej sytuacji na etapie postępowania sądowego w sprawie o rozgraniczenie jest tylko przebieg granicy między gruntami w zakresie objętym żądaniem przekazania sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1998r., I CKN 423/97, OSNC 1998, nr 10, poz. 156 i z 30 listopada 2001r., I CKN 1204/99, Legalis nr 278880).

Co prawda, Sąd I instancji wspomina w uzasadnieniu o takiej sytuacji, jednak rozstrzygnął ponad zakres złożonego sprzeciwu. Odnośnie tych rozważań należy pominąć to, że sprzeciw był złożony po terminie wskazanym w art. 33 ust. 3 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne (art. 321 § 1 w zw. z art. 13 § 2 kpc).

Po drugie, Sąd Rejonowy także pominął, że w razie przekazania sądowi sprawy o rozgraniczenie nieruchomości wszczętej na wniosek (art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 17 maja 1989r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne, t.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287 ze zm.) wnioskodawcą w postępowaniu sądowym pozostaje osoba, która złożyła wniosek o przeprowadzenie rozgraniczenia (por. uchwałę Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014r., III CZP 48/14, OSNC 2015 nr 3, poz. 27).

Powyższe uchybienie nie miało wpływu na treść zaskarżonego postanowienia, tym niemniej wystąpiło.

W tych warunkach na podstawie art. 386 § 3 w zw. z art. 13 § 2 kpc Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd odwoławczy rozstrzygnął na mocy art. 520 § 1 kpc, zaś o kosztach sądowych na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Jacek Barczewski Mirosław Wieczorkiewicz Agnieszka Żegarska